

Nieuws van het aalscholverfront

Hans Vader

De Renbaan

In het noordelijk deel van de AW duinen ligt de Renbaan. Dit terrein is tot ca.1850 een paardenrenbaan geweest. Op oude prenten is te zien dat het een droog en zanderig terrein was. De toenmalige deelnemers aan de paardenrennen zullen nooit hebben kunnen vermoeden, dat zo'n 140 jaar later zich op dezelfde plaats een aalscholverkolonie zou vestigen. Overigens is de hoge zanddijk aan de oostkant van de renbaan, die nu De Tribune genoemd wordt, nooit een tribune geweest, domweg omdat deze dijk toen de renbaan in bedrijf was nog niet bestond. Pas na de sluiting van de renbaan ging de hele duinvallei stuiven. Inmiddels was ten oosten van de renbaan het gebied in cultuur gebracht en waren vele akkers aangelegd. Deze dreigden door het stuivende zand van de renbaan bedolven te worden. Men heeft toen het stuivende zand beteugeld door Helm te planten. Het Helm bond het stuivende zand, en daar waar het helm geheel overstoven werd, greep men weer in door opnieuw Helm te planten. Alreeds ontstond een dijk, die door vele oude Zandvoorters danook de helm-dijk wordt genoemd. De voormalige renbaan was een wat dieper gelegen duinvallei geworden, omgeven door een zanddijk en wat hogere duintjes. Het terrein raakte begroeid en was niet meer van een andere duinvallei te onderscheiden.

Infiltratie

Eind vijftiger jaren begon Gemeentewaterleidingen Amsterdam met het infiltreren van rivierwater. De infiltratiegeul nummer 9 werd aan de noordkant van de renbaan gegraven. Als er te veel rivierwater werd aangevoerd, dan kon het overtollige water over de lage oostoever in de renbaan lopen. Hierdoor ontstond een natte duinvallei met veel begroeiing in het water. Een deel van de begroeiing, die niet bestand was tegen water, stierf af. Op de hoger gelegen plaatsen en op de oevers ontstond struweel en loofbos, wat voornamelijk uit Ratel- en Grauwe Populieren bestond met een ondergroei van Kruipe- en andere wilgen.

Helaas, in 1970 besloot het toenmalige hoofd natuurbeheer om de hele renbaan van alle in het water staande vegetatie te ontdoen en de valleibodem met bulldozers te egaliseren. Dit was uit natuurbeschermingsoogpunt een zeer slechte beslissing. De broedvogelstand ging met meer dan 80% achteruit en ook voor trekvogels was het terrein niet meer interessant. Weliswaar werd, mede op mijn verzoek, van de vrijkomende grond enige eilandjes gemaakt. De Renbaan was echter van een mooie natte duinvallei, met veel in het water groeiende struiken, met hier en daar diepe poelen, gedegradeerd tot een kale oninteressante infiltratiegeul.

Pas 20 jaar na deze ingreep kreeg het terrein weer enigszins de aanblik van een permanent natte duinvallei, helaas zonder bomen en struiken die in het water staan. Toch heeft zich in de populieren aan de westzijde van de Renbaan een slaapplek van Aalscholvers gevestigd. Doordat de Aalscholvers, na de algehele bescherming, het weer goed doen in Nederland, groeide de slaapplek. Vooral in augustus en september kunnen de aantallen stijgen tot maximaal 210 exemplaren.

In 1991 werd voor het eerst balts waargenomen. In 1992 werden 7 nestenbouwende paren vastgesteld, die helaas door het publiek verstoord werden. Vanaf 1993 werd er met succes gebroed.

Tabel 1. Ontwikkeling van het aantal nesten in de aalscholverkolonie bij de Renbaan in de AW-duinen.

Jaar	Aantal	Jaar	Aantal
1992	7	1995	67
1993	4	1996	53
1994	30	1997	73

Aalscholvers

De wetenschappelijke naam van de Aalscholver is *Phalacrocorax carbo*, wat zoveel betekent als Houtskoolkleurige Kaalkopraaf. Veel volksnamen duiden op zijn voedsel, zijn uiterlijk of zijn gedrag, dit zijn o.a. Schollebaar, Botslokker, Moddergans, Konteklopper, Zeeraaf of Kaapveugel.

De Aalscholver is verwant aan de pelikaan, wat onder andere te zien is aan zijn voeten. Bij pelikaanachtigen zijn alle vier de tenen met elkaar verbonden door een zwemvlies. Bij de meeste watervogels zit slechts tussen drie tenen een zwemvlies.

In Europa komen twee ondersoorten voor. De in Nederland broedende ondersoort heeft als toevoeging "sinensis" bij zijn wetenschappelijke naam. Deze ondersoort broedt in bomen en heeft wit op de kop en hals. Hoe ouder de vogels worden, des te meer wit er op kop en hals ontstaat.

De kolonie

De eerste vestigingen in 1992 en 1993 bestonden uit jonge vogels (waarschijnlijk tweedejaars vogels) die voor het eerst broedden. Tot 1996 bestond de kolonie voor ca. 80% uit jonge vogels, pas in 1997 bestond ca. 50% uit oudere vogels. Het merendeel van de nesten bevond zich toen op de eilandjes (62 van de 73 nesten). In de kolonie beginnen de oudste vogels het eerst met nestelen en deze hebben de beste (meest veilige) plaats binnen de kolonie. Er is in de Renbaan een grote spreiding in de start van de nestbouw. Rond half maart zijn de eerste vogels met takken aan het slepen en tot half mei kunnen nog nieuwe nesten gebouwd worden.

Op 15 juni 1997 werd de kolonie door T. van Spanje en mijzelf bezocht. Het bleek dat er toen nog veel grote jongen in de nesten zaten. Het broedsucces was goed te noemen, want in de meeste nesten zaten drie of vier jongen.

Voedsel

Het voedsel van Aalscholwers bestaat uit vis. Dit heeft hen bij de beroepsvissers een slechte naam bezorgd, want zij worden als concurrenten gezien. Uit onderzoek is echter gebleken dat Aalscholwers voornamelijk vissoorten of ondermaatse vis eten die commercieel niet interessant zijn. De Aalscholwers van de Renbaan vissen voornamelijk op de Noordzee. De hele dag zijn troepen Aalscholwers te zien die vanuit de Renbaan in westelijke richting en later weer terugvliegen. Met belangstelling zal de verdere ontwikkeling van de aalscholverkolonie in de AW-duinen gevolgd worden.